

บทคัดย่อ

การกระทำโดยประมาทเป็นความรับผิดชอบทางอาญาอย่างหนึ่งเช่นเดียวกับการกระทำโดยเจตนา ซึ่งเหตุผลที่การกระทำโดยประมาทจะต้องรับผิดชอบในทางอาญานั้น เป็นเพราะการกระทำโดยประมาทเป็นการกระทำโดยจิตใจของผู้กระทำไม่นำพา (เฉยเมย) ต่อผลร้ายหรือต่อความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นแก่บุคคลอื่น อันเป็นการแสดงถึงจิตใจที่ชั่วร้ายอย่างหนึ่งรองลงมาจากเจตนา ที่ควรต้องปราบปรามด้วยโทษทางอาญา และนอกจากนั้นการกระทำโดยประมาทในความผิดหลายประเภทยังเป็นเรื่องที่เกิดภัยอันตรายต่อส่วนรวม แต่อย่างไรก็ดี แม้ว่าการกระทำโดยประมาทจะเป็นการแสดงให้เห็นถึงการขาดความระมัดระวังของผู้กระทำ แต่ก็มีใช่ว่าบุคคลทุกคนที่กระทำการโดยขาดความระมัดระวังแล้วจะเป็นการกระทำโดยประมาทซึ่งจะต้องรับผิดชอบทางอาญาเสมอไป ทั้งนี้จะต้องปรากฏว่าบุคคลได้กระทำโดยขาดความระมัดระวังในระดับหนึ่งซึ่งเพียงพอที่จะทำให้เห็นได้ว่าบุคคลนั้นสมควรที่จะต้องรับโทษทางอาญา สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะบุคคลไม่จำเป็นต้องใช้ความระมัดระวังอย่างดีที่สุดเท่าที่มนุษย์จะทำได้หรือจะต้องใช้ความระมัดระวังมากเกินไปจนถึงขนาดไม่กล้ากระทำการใดๆ เลย ระดับของความระมัดระวังของผู้กระทำนี้จะต้องอยู่ในระดับที่พอจะป้องกันมิให้เกิดภัยอันตรายขึ้นเท่านั้น และเพื่อมิให้บุคคลต้องใช้ความระมัดระวังมากเกินไป จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่กฎหมายจะต้องกำหนดมาตรฐานของความระมัดระวังสำหรับการกระทำโดยประมาทในทางอาญา เพื่อให้ทราบว่าคุณค่าจะต้องใช้ความระมัดระวังแค่ไหนเพียงไร ในการกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนั้นหลักเกณฑ์ที่สำคัญในการวินิจฉัยว่าคุณค่ากระทำการโดยประมาทหรือไม่ จึงอยู่ที่ว่าคุณค่านั้นได้ใช้ความระมัดระวังตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่

ในเรื่องมาตรฐานความระมัดระวังกรณีกระทำโดยประมาทตามกฎหมายไทยนั้น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสี่ ได้วางหลักไว้ว่าต้องเป็น “ความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจะต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์” กล่าวคือ การพิจารณาการกระทำโดยประมาทตามกฎหมายไทยนั้นได้นำเอาความระมัดระวังตามวิสัยและพฤติการณ์ของบุคคลที่อยู่ในภาวะเช่นเดียวกับผู้กระทำมาเป็นมาตรฐานในการวัดขนาดของความระมัดระวังว่าผู้กระทำได้ใช้ความระมัดระวังที่เพียงพอหรือไม่ ซึ่งในการพิจารณาจะต้องสมมติบุคคลขึ้นเปรียบเทียบ โดยบุคคลที่ถูกสมมติขึ้นนี้มีในบุคคลโดยทั่วไป (หรือวิญญูชน) แต่จะต้องเป็นบุคคลที่อยู่ในวิสัยเดียวกับผู้กระทำ และยังคงอยู่ในพฤติการณ์เช่นเดียวกับผู้กระทำด้วย โดยหากผู้กระทำได้กระทำการโดยขาดหรือปราศจากความระมัดระวังซึ่งผู้กระทำจะต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์และเกิดผล คือ มีความเสียหายเกิดขึ้น ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบทางอาญาฐานกระทำโดยประมาท แต่ในทางตรงกันข้ามแม้

ผู้กระทำจะกระทำโดยขาดความระมัดระวังไปบ้าง แต่ถ้าผู้กระทำพิสูจน์ได้ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังตามวิสัยและพฤติการณ์แล้ว แต่ความเสียหายก็ยังคงเกิดขึ้น กรณีเช่นนี้ต้องถือว่าเป็น “เหตุสุดวิสัย” หรือ “อุบัติเหตุ” มิใช่การกระทำความผิดอาญาโดยประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสี่ แต่อย่างใด

การศึกษาถึงมาตรฐานความระมัดระวังกรณีกระทำโดยประมาทนั้น ทั้งนี้เพื่อจะนำมาสู่ความเข้าใจในหลักเกณฑ์ของมาตรฐานความระมัดระวังกรณีกระทำโดยประมาทตามกฎหมายไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการศึกษาถึงความหมายของคำว่า “วิสัย” และ “พฤติการณ์” ซึ่งนอกจากจะทำการศึกษาเกี่ยวกับมาตรฐานความระมัดระวังกรณีกระทำโดยประมาทตามกฎหมายไทยแล้ว ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ยังจะทำการศึกษาถึงมาตรฐานความระมัดระวังกรณีกระทำโดยประมาทตามกฎหมายต่างประเทศทั้งในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา และในระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) เช่น ประเทศเยอรมัน อีกด้วย และจะนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายไทยว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การแก้ไขเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาหลักกฎหมายเกี่ยวกับมาตรฐานความระมัดระวังกรณีกระทำโดยประมาทตามกฎหมายไทยต่อไป

และจากการศึกษาทำให้ทราบว่ามาตรฐานความระมัดระวังกรณีกระทำโดยประมาทตามกฎหมายไทย ก็คือ “มาตรฐานความระมัดระวังของบุคคลซึ่งอยู่ในวิสัยและพฤติการณ์เช่นเดียวกับผู้กระทำ” กล่าวคือ ในการพิจารณาความประมาทของผู้กระทำจะต้องสมมติบุคคลที่มีวิสัย ซึ่งได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา ความบกพร่องทางด้านร่างกายหรือจิตใจ เป็นต้น ตลอดจนอยู่ในพฤติการณ์เช่นเดียวกับผู้กระทำ เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับตัวผู้กระทำ โดยหากผู้กระทำใช้ความระมัดระวังในระดับที่ต่ำกว่าความระมัดระวังของบุคคลที่อยู่ในวิสัยและพฤติการณ์เช่นเดียวกับผู้กระทำ ก็ต้องถือว่าเป็นการกระทำโดยประมาท

ส่วนมาตรฐานความระมัดระวังตามกฎหมายอังกฤษและสหรัฐอเมริกานั้น ในส่วนของมาตรฐานความระมัดระวังสำหรับความประมาทธรรมดา (Negligence) ตามกฎหมายอังกฤษและสหรัฐอเมริกา และมาตรฐานความระมัดระวังสำหรับความประมาทโดยจงใจในรูปแบบของ Caldwell (Caldwell recklessness) นั้นจะใช้ “มาตรฐานความระมัดระวังของวิญญูชน” แต่ในส่วนของมาตรฐานความระมัดระวังสำหรับความประมาทโดยจงใจในรูปแบบของ Cunningham (Cunningham recklessness) และมาตรฐานความระมัดระวังสำหรับความประมาทโดยจงใจ (Recklessness) ตามกฎหมายสหรัฐอเมริกานั้น เป็นการพิจารณาความประมาทโดยจงใจโดยใช้ “มาตรฐานในทางอัตวิสัย” (Subjective Standard)

สำหรับมาตรฐานความระมัดระวังตามกฎหมายเยอรมันนั้นมีความเห็นที่แตกต่างกันเป็นสองความเห็น โดยความเห็นของฝ่ายข้างมากเห็นว่าจะต้องพิจารณาโดยใช้หลักเกณฑ์การละเมิดต่อหน้าที่ๆ ต้องใช้ความระมัดระวังในทางภาวะวิสัย (Die Verletzung der objektiven Sorgfaltspflicht) ส่วนความเห็นของฝ่ายข้างน้อยเห็นว่าจะต้องใช้หลักเกณฑ์ของทฤษฎีว่าด้วยความรับผิดชอบในทางภาวะวิสัย (Die Lehre von der objektiven Zurechnung) กล่าวคือ การกระทำโดยประมาทเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของผู้กระทำที่ก่อให้เกิดอันตรายโดยไม่ได้รับอนุญาต (Zur Konkretisierung der unerlaubten Gefahrschaffung) และผลของการกระทำที่เกิดขึ้นนั้นจะต้องเป็นไปตามหลักทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

จากการศึกษาถึงมาตรฐานความระมัดระวังกรณีกระทำโดยประมาทตามกฎหมายไทย กฎหมายอังกฤษ กฎหมายสหรัฐอเมริกา และตามกฎหมายเยอรมัน จะเห็นได้ว่ามาตรฐานความระมัดระวังตามกฎหมายไทยดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสี่นั้น เป็นมาตรฐานความระมัดระวังที่มีความเหมาะสมและมีความยุติธรรม โดยมาตรฐานความระมัดระวังตามกฎหมายไทยนั้นเป็นการใช้มาตรฐานในทางภาวะวิสัย (Objective Standard) และมาตรฐานในทางอัตวิสัย (Subjective Standard) ประกอบกัน แต่อย่างไรก็ดี ผู้เขียนก็ยังเห็นว่ามาตรฐานความระมัดระวังตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสี่นั้น ยังมีความไม่ชัดเจนเพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของคำว่า “วิสัย” ซึ่งบางครั้งอาจทำให้เกิดความสับสน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะบางประการ กล่าวคือ ควรที่จะแก้ไขบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสี่ โดยควรแก้ไขเป็นดังนี้

มาตรา 59 วรรคสี่ “การกระทำโดยประมาท คือ การกระทำโดยขาดความระมัดระวังซึ่งบุคคลที่มีวิสัยและอยู่ในพฤติการณ์เช่นเดียวกับผู้กระทำพึงจะต้องมี”

Standard of Care in Criminal Negligence

Abstract

To do an act by negligence, along with doing and act 'with intent' is a type of criminal liability. Offence of negligence is criminally liable. Since a person committed an act by negligence, his state of mind failed to exercise due care and might cause harmful consequences or injury to the others. This might show his conduct of mens rea besides his evil intent. Accordingly, he should be deterred by criminal offence. Moreover, many offences of negligent conduct still caused harm against the public. However, criminal negligence connoted that a person failed to exercise due care. But not all persons failed to exercise such care. In this case, criminal negligence should not be applied to the person who did not fail to exercise due care. It appears that when a person commits an offence of negligence without exercising the care up to the sufficient degree; he is apt to be punished criminally. The reason is that a person needs not use the care as best as the man can do; or he needs not use too much care until he dares not do anything at all. The actor should use sufficient degree of care in order to protect the other persons against risk of harm. It is said not to allow a person overuse the care. The law is required to impose the standard of care for the negligent person. Consequently, he should be convicted of the offence. The very purpose of which is to ensure that to what extent a person should use a degree of care in order to avoid committing an offence of negligence. Therefore, the important criterion of judicial decision is whether a person acts negligently, and whether he ought to use the care according to the standard established by law.

The standard of care in criminal negligence according to Thai law, fourth paragraph of Section 59 of Penal Code sets the rule as follows: "A person in a situation needs to take the standard of care under the condition and circumstances." That is, criminal negligence according to Thai law, a person shall exercise the standard of care under the condition and circumstances while he is in the actor's situation. We bring the standard of care to measure the degree of care of the actor in order to know whether he exercises the care up to the sufficient degree. In this case, we have to assume a person

as an analogy. The assumed person is not an ordinary person (or a reasonable man), but he also ought to be a person in the same condition and circumstances as the actor. The actor shall exercise the care under the condition and circumstances. If he acts without due care, it will bring about the damage. Thus, the actor shall be liable for criminal negligence. On the contrary, even though the actor acts without due care; but, if the actor is able to prove himself that he has already exercised such care under the condition and circumstances. Anyway, the damage still results. In this case, it shall be deemed that it is "an act of God" or "an accident". Thus, it is not criminal negligence according to the fourth paragraph of Section 59 of Penal Code.

To study the standard of care in criminal negligence is to make people understand the rule of standard of care in criminal negligence according to Thai law, especially, putting the emphasis on studying of the meaning of the word "condition" and the word "circumstances" Besides, making a study of the standard of care in criminal negligence according to Thai law, this thesis also puts the emphasis on the standard of care in criminal negligence according to Foreign law both in the common law and the civil law. The examples of the common law are English law and American law. The example of the civil law is German law. Furthermore, this thesis makes a comparative analysis on the standard of care in criminal negligence between Thai law and Foreign law in order to find out the similarity and the difference between them. The result of making a comparative analysis is to bring about changing and developing the principle of Thai law on the standard of care in criminal negligence.

The content of this thesis is divided into six chapters. Chapter one is the introduction. Chapter two is the explanation of criminal negligence according to Foreign law, such as, English law, American law and German law. Chapter three is the explanation of criminal negligence according to Thai law, in which the writer has studied both the Penal Law of R.S. 127 and the Penal Code. Chapter four is the explanation of the standard of care in criminal negligence according to Thai law and Foreign law. Chapter five is the comparative analysis on the standard of care in criminal negligence between Thai law and Foreign law. Chapter six is the conclusion and some suggestions.